

Asia: VN/3528/2021

Lausuntopyyntö mietinnöistä koskien yhdenvertaisuuslain osittaisuudistusta

Velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jolla yhdenvertaisuussuunnittelovelvollisuus ja yhdenvertaisuuden edistämisen velvollisuus laajenisivat koskemaan varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia?

Kannatamme ehdotusta. Yhdenvertaisuutta on tarpeellista edistää kaikissa ikäryhmissä. Autismikirjon ja muiden neurovähemmistöjen edustajien tarpeet esimerkiksi aistiherkkyksien stressivaikutusten torjumisen suhteen ovat olemassa jo varhaislapsuudessa.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, että kunta vastaisi siitä, että sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen toimijoille laaditaan toimipaikkakohtaisen suunnitelman sijaan yhteistyössä näiden toimijoiden kanssa yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat?

Pidämme ehdotusta tarkoituksenmukaisena suhteessa toimijoiden resursseihin ja asiantuntemukseen.

Häirintä

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien häirinnän määritelmän muuttamista siten, että se sisältäisi myös ihmisryhmään kohdistuvan häirinnän?

Kannatamme ehdotusta. Ehdotuksen toteutumisen myötä häirintään voitaneen puuttua tehokkaammin.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan lakiin kirjattaisiin, että varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän menettely on syrjintää, jos ne laiminlyövät puuttua tiedossaan olevaan häirintään?

Kannatamme ehdotusta.

Asian vieminen lautakuntaan ilman yksilöityä asianomistajaa

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutettu tai yhdenvertaisuutta edistävä yhteisö voisi viedä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan myös sellaisen syrjintää tai vastatoimia koskevan asian, jossa ei ole yksilöitävissä tiettyä asianomistajaa?

Kannatamme ehdotusta. Näemme ehdotuksen tarpeellisena monesta syystä. Esimerkkinä, toiminnassamme on tullut esille, että laajempaa ryhmää koskevassa asiassa yksilöitävä asianomistaja voi jäädä astumatta esiin, koska on mahdollista että asianomistajaan kohdistettaisiin vastatoimia.

Kohtuulliset mukautukset

Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien kohtuullisia mukautuksia?

Suomen Autismikirjon Yhdistys pitää hyvänä ehdotettuja muutoksia ja laajennuksia kohtuullisten mukautusten käsittelyyn.

Lisäksi kannatamme Näkövammaisten liiton tavoin vammaisoikeuksien sopimuksen ehdotusta laajempaa huomioimista, sekä HE-luonnokseen jätettyä eriävää mielipidettä, jonka mukaan esteettömyyden ja saavutettavuuden epäämistä voitaisiin pitää syrjintänä, sekä muita Näkövammaisten liiton ehdotuksia.

Tämän lisäksi katsomme, että kohtuullisia mukautuksia pitäisi olla oikeus saada muullakin yhdenvertaisuuslain soveltamisalaan kuuluvalla perusteella kuin vammaisuuden perusteella silloin, kun vähemmistöryhmään kuulumisesta ja ryhmälle epäsovinnasta ympäristöstä seuraa ei-yhdenvertainen tilanne joka voitaisiin korjata kohtuullisella mukautuksella eli kohtuullisen mukautuksen tarve. Autismikirjon neurovähemmistöön kuuluvat yleensä katsotaan vammaisiksi ja siten mukautukseen oikeutetuksi. Alan tutkimus kuitenkin on murroksessa ja yleistymässä on neuromoninaisuusnäkökulma, jossa autismikirjon neurovähemmistöön kuulumisen nähdään luonnollisena vaihteluna kuten esimerkiksi vasenkätisyys. Vähemmistöasemasta kuitenkin seuraa kuormitusta ja enemmistölle rakennetussa ympäristössä esteettömyys- ja saavutettavuusongelmia, joiden vaikutus on samankaltainen kuin vammaisuuden vaikutus. Neuromoninaisuusmallin yleistyessä autismikirjon henkilöitä ei välttämättä jatkossa nähdä vammaisina, tai he eivät näe itseään vammaisina, ja tällöin mukautukset voivat jäädä hakematta tai saamatta. Näin ollen ehdotamme oikeutta yhdenvertaisuuden parantamiseksi oikeutta kohtuullisiin mukautuksiin myös muilla yhdenvertaisuuslain soveltamisalan mukaisilla perusteilla.

Hyvitys

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voisi määrätä hyvitystä?

Kannatamme ehdotusta. Ongelmana yhdenvertaisuudessa on, että yhdenvertaisuuden loukkaamisesta harvoin on loukkaajalle konkreettisia seurauksia, ja hyvitys voisi korjata tilannetta.

Ehdotuksen mukaan sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalla että käräjäoikeuksilla olisi toimivalta määrätä hyvitystä. Lautakunnan ja tuomioistuinten toimivallan jaosta säädettäisiin laissa. Mitä mieltä

olette ehdotuksesta koskien käräjäoikeuksien ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivallan jakoa hyvitysasioissa?

Kannatamme ehdotusta.

Ehdotuksen mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan menettelyssä noudatetaan asian käsittelyn ja selvittämisen, suullisen käsittelyn ja oikeudenkäyntikulujen osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain säännöksiä ja näihin liittyviä julkisuussäännöksiä ja muilta osin täydentävästi hallintolakia. Mitä mieltä olette ehdotuksesta koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnassa noudatettavaa menettelyä hyvitysasian käsittelyssä?

Kannatamme ehdotusta.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan hallintotuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa voitaisiin vahvistaa ratkaisuksi sovinto hyvitysasiaa koskevalta osalta?

Kannatamme ehdotusta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä koskevat muutokset

Mitä mieltä olette ehdotuksista koskien yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kokoonpanoa ja menettelyjä (esim. jaostojen kokoonpano, vahvennettu jaosto, asian tutkimatta jättäminen, sidonnaisuusilmoitukset)?

Kannatamme ehdotuksia pääsääntöisesti. Mahdollisuus jättää kahta vuotta vanhempi asia tutkimatta on mielestämme vanhenemisaikana liian lyhyt. Syrjintätapaukset voivat olla esimerkiksi pitkäaikaisesti traumatisoivia, tai oikeuksiensa hakeminen voi olla vaikeaa vastatoimien pelossa, ja näistä syistä pidämme pitempää määräaikaa perusteltuna.

Esityksen vaikutukset

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetuilla muutoksilla olevan?

-

Muut huomiot esityksestä

Onko teillä muita huomioita esityksestä?

Kohtuullisista mukautuksista muilla kuin vammaisuusperusteilla kts. ehdotuksemme kohdassa kohtuullisista mukautuksista.

Kannatamme eriävän mielipiteen jättäneiden kantaa, että myös esteettömyyden ja saavutettavuuden epäämistä tulee pitää syrjintänä. Esteettömyys ja saavutettavuus ovat tärkeitä yhdenvertaisuuden lisääjiä autismikirjon henkilöille ja neurovähemmistölle.

Kokonaisuutena näemme uudistuksen hyvin tarpeellisena ja siinä olevan monia yhdenvertaisuutta edistäviä tarpeellisia kohtia.

Yleiset huomiot esityksestä

Yleiset huomionne työelämän alajaoston esityksestä

Kannatamme ehdotuksia.

Työnantajan velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta (7 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa täsmennetään mitä työnantajan tulee ottaa huomioon arvioidessaan työpaikan yhdenvertaisuustilannetta?

Kannatamme ehdotusta.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuussuunnitelman tulisi jatkossa sisältää myös työpaikan yhdenvertaisuuden arvioinnin johtopäätökset?

Kannatamme ehdotusta.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävät ja toimivalta (19 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi oikeus antaa lausunto työsuojeluviranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa (22 §:n tarkoittamissa tapauksissa)?

Lausuntomenettely ei ole riittävä, vaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla nähdäksemme tulee olla täysimääräinen toimivalta myös puuttua tapauksiin.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetulla olisi mahdollisuus toimia ulkopuolisena asiantuntijana työsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvassa asiassa?

Emme näe maininnalla suurta merkitystä / muutosta nykytilaan.

Työsuojeluviranomaisen tehtävät ja toimivalta (22 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen valvontatoimivaltaa täsmennetään koskemaan työelämää?

Kannatamme täsmennyksiä.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomaisen on varattava yhdenvertaisuusvaltuutetulle tilaisuus lausunnon antamiseen asioissa, joilla on yhdenvertaisuuslain tulkinnan kannalta merkitystä?

Näemme ehdotuksen oikeansuuntaisena mutta riittämättömänä. Kannatamme yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivallan laajentamista.

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jonka mukaan työsuojeluviranomainen voi lain tulkinnan kannalta merkittävässä yksittäistapauksessa käyttää apunaan yhdenvertaisuusvaltuutettua asian selvittämisessä?

Näemme ehdotuksen oikeansuuntaisena mutta riittämättömänä. Kannatamme yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivallan laajentamista.

Mitä mieltä olette työsuojeluviranomaisen tiedonvälitykseen liittyvistä ehdotuksista?

Kannatamme tiedonvälityksen lisäämistä.

Kehotusmenettelyn laajentaminen (työsuojelun valvontalaki 13 §)

Mitä mieltä olette ehdotuksesta, jossa työsuojeluviranomaisen kehotusmenettelyä laajennetaan koskemaan myös työnantajan velvollisuutta arvioida ja edistää yhdenvertaisuutta (7§:n 1 momentti)?

Kannatamme ehdotusta.

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa tulisi laajentaa kaikkiin työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, miten ratkaisisitte yhdenvertaisuusvaltuutetun ja työsuojeluviranomaisen päällekkäiseen toimivaltaan liittyvät kysymykset?

Yhdymme Näkövammaisten liiton lausuntoon.

Jos näkemyksenne mukaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan toimivaltaa tulisi laajentaa työelämän syrjintä- ja yhdenvertaisuuskysymyksiin, mitkä työelämäasiat soveltuisivat lautakuntakäsittelyyn?

Yhdymme Näkövammaisten liiton lausuntoon.

Vaikutusarvioinnit

Yleiset huomionne esityksen arvioiduista vaikutuksista

-

Huomionne taloudellisista vaikutuksista

-

Huomionne vaikutuksista viranomaisten toimintaan

-

Huomionne yhteiskunnallisista vaikutuksista

-

Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähäiselle arvioinnille? Jos on, mikä?

Yhdymme Näkövammaisten liiton lausuntoon

Brockmann Minna
Suomen Autismikirjon Yhdistys ry - Puheenjohtaja